

Lau A Lua Ae Pol Pa'e Ta Re Ngae Korin Kana Turunglomatana

Lau laekia ka i a lau a lua ae Pol ba kia ta ra lopatokonakana te Karais reke momo ngae Korin. Ka ine pa'e lau laekia, na ragau palu nge ri keke umma ta rolengtunana kia ka pangamologa matantana. Minmina na i ke ba ka lau laekia te ri ta turunge oru palu ra i mate rea ta ri nga loreamatana ki.

Nga ina e kapunu ngallo nga lau laekia Pol ke pamologa ta pangamologa palu reke gingging ra i pa rea ta re ngae Korin pala. Na ke pamologa ta ina i lonape kerea kurumea ineke longo te i, na keke patupe bainga nginngina reke sosoali ra ri ke bavai rea pala.

Ka kae nginngina rae Pol pa'e lau laekia, na ra lopatokonakana te Karais reke momo nga ine ngae Iurea momongareangana ke sane pe. Minmina nae Pol ke umma ta pulingkinunge lol-lokanname ta i loanga ki ta kalaunga rea. Ba nga sapta a lima ba mologi ba sapta a lima ba tugulu ngallo nga lau laekia i ke umma ta pangamologa ta kumangngana laeala e nga pulingkinunge lol-lokanna nginngina.

Nga lau laekia ina a ronga Pol ke rolea pangamologa palu ta turung ta kumangng a kann a e nga aposel. I ke pa'e pangamologa minmina kurumea, ragau palu reke momo ngaliua nga ra lopatokonakana re ngae Korin keke umma

ta ulongpisiginge Pol giana ba kaningpiange kumangng a kanna. Keke rorole roma, ri ka ri ra aposel ra kaomannmannangana kerea, avae Pol ka i a aposel a goanga te.

¹ Ka iau ae Pol a iau a aposel te orae Karais Iesus kanna kurumea Nutu lonangana. Omea Timoti a i a kolingara te ngallo nge Karais, mangng ka papa'e lau laekia te miau raka momo ngae Korin ra lopatokonakana te Nutu, kala nga ragau kinung rae Nutu reke tupu onreke momo nga ina re kalaoka ngallo ngae Akaia.

² Mangng ka kavkave Nutu a i ae Tamara ta i kala nge Iesus Karais A Avolaukita ngeke tunge lopengana ba momongpengana ae ri te miau.

Nutu Ka I A Atungakana Ka Kalaungapagame Kinung

³ Ita ngaka kalapage Nutu a i a Iesus Karais A Avolaukita Nutu ae i bae Tamana. Ka i a Tamara a i a alonanakana, ba ka i ae Nutu a i a atungakana ka kalaungapagame kinung. ⁴ Ke kalaulau ita ka maenangme kinung reke lele nge ita. I ke kuma minmina, ta baina ita ngaka kalaue ragau pattoto ra karea ka maenang matantana ka kalaunga laeala a ita muni ka rave nge Nutu. ⁵ Iau ka role minmina kurumea, ravungara ka miralali papatu kurumea loangakurume ngarangana kae Karais ka tongana kena mana ma ina ita ka umma ta ravunge kalaungapaga papatu bole kurumea pagiungarangana kala nge Karais. ⁶ Ava ngaroma mangng nga rave maenangme, na maenang nginngina ngeke lele nge mangng, ta baina mangng nga kalau miau ba nga pulimalage pangamologa

e ta Nutu ravunglelelengana kamiau te miao. O ngaroma Nutu nge kalau mangng, na i nge kalau mangng ta baina i nge kalau miao bole. I nge kuma minmina ta baina miao ngaka momalla ba ngaka ella te Nutu ina miao ka umma ta meisingginggingkale miralali nginngina mana ra mangng ka kanimaimai rea. ⁷ Ba mangng ka lomangngpatokona te miao kurumea, mangng ka lomangngmatana roma, kaningmai ngamiaungana ka miralali ra mangng ka kanimaimai rea ka tongana kena mana ma inae miao ka umma ta ravunge kalangapaga ra mangng ka raravu rea bole.

⁸ Kolingau memena ngallo nge Karais, mangng ka matea ta miao nga lomiamatana ka miralali reke lele nge mangng ina mangng ka momo ngae Esia. Keke maena nge mangng raumana, ba ka sana likimangng ta tolonga rea. Keke lola ta ke lele ina mangng ka roma, mangng ka la mateng. ⁹ Ka kaomanna, mangng ka kanimaia mangng roma, mangng ka la mateng. Ava oru nginngina keke lele ta baina mangng sana nga kelkela ta gingginga rae mangng muni, ava nga kelkela te Nutu ora kana ka gingginga ta pangasingpagange reke mate nga mateng. ¹⁰ Ba i ke ravulele mangng nga oru soalingana laeala e bai ta balingpunu mangng. Ba ke la ravunglele mangng ka kaomannmannangana. Mangng ka lomangngpatokona te i roma, i ke la ravunglele mangng nga maenang reke la leleng lagarume tale bole. ¹¹ Ke la ravunglele mangng ina miao ka umma ta pagiunga kala nge mangng ta kalaunga mangng ka kavanga rae miao. Minmina na ragau

papatu keke la kalangapage Nutu te mangng kurumea tungngana mana ka kalaungapaga te mangng ine ale ragau papatu kavanga rae ri.

¹² Na mangng ala nga mulia minakai roma: lo-mangngme keke umma ta turungpatokona roma, ka ina mangng ka mommo ba ka tatao ngal-iaua nga ragau re nga mogalo laekia e ngape, na mangng ka tatao ka bainga reke tupu ba bainga ra kaomannmannangana ki onra Nutu tungu rea. Mangng ka sana tatao kurumea ragau loreamatanangana. Ke sa. Mangng ka tatao kurumea Nutu tungngana mana ka lopengana ae i te mangng. Ba ka ina mangng mommo kala nge miao, na mangng ka kumkuma ka bainga nginngina raumana te miao. ¹³ Iau ka role minmina kurumea, miao ka likimiau ta kelangapatokona ba lomiamatana ka pangamologame kinung ra mangng ka papa rea te miao. Ba iau ka laupatokona roma, ¹⁴ miao ka la lomiamatana masi tale base ina miao ka lomiamatana ka oru palu ra mangng ka role kamiau ki pala. Ka la lomiamatana masi roma, miao kaka la turungpotange baingamangngme base ina mangng la turungpotange baingamiaume nga kae laeala inae Iesus A Avolaukita la atung ngarume.

¹⁵ Ba kurumea lopatokona laeala ae iau te miao mana, iau ka laungana ta loanga ta kelanga miao kapunu, ta baina miao ngaka rave kalaungapaga lua. ¹⁶ Ka la loanga ta kelanga miao ina iau nga tatao tae Masaronia. Ba ngarume, ina iau nga loa tae Masaronia tapu, na ka la kangagaliu te miao muni. Na nga taongau tae Iurea, na miao ngaka kalau iau. ¹⁷ Ka ina iau laungana ta kumangng

minmina, na ramau ke sane kampililiu kalaoka. Ke sa. Ba ka ina iau laungana ta kumangng minmina, na iau ka sana kumkuma kurumea re nga mogalo laekia e ngape rolengareangana roma, iii ba ke sa kinung. Iau ka sana kuma minmina.

¹⁸ Bae Nutu a sana i a akamongpalipiliukana ke la turungpota roma, pangamologa a mangng pulimalaglage te miau ka sana i a “Iii” ba “Ke sa” kinung. ¹⁹ Iau ka role minmina kurumea, Iesus Karais a i ae Nutu Tuna, orae omea Sailas bae Timoti ka pulimalage ngaliua nge miau ka sana i a “Iii” ba “Ke sa” kinung. Ke sane minmina. Avae Karais ka i a Nutu pangamologangana ore role roma, “Iii” mana. ²⁰ Iau ka role minmina kurumea, ngallo nge Karais, patongkalame kinung rae Nutu role rea keke rorole roma “Iii” mana. Minmina mana, na ita bole kaka patpatoe pangamologa laeala roma, “Ka kaomannman-nangana” ina ita ka kalapagpage Nutu kurumea pagiungarangana kala nge Karais. ²¹ Ba sonrau nae Nutu ke bai kamangng ba ke bai kamiau bole ta meisinggingging ngallo nge Karais. Ba i ke toro ita. ²² Ba ke pulia killa ae i nge ita ore pakosining roma, ka ita ra ragau rae i. Ba ke ule Kannu ae i ngallo nga lorame ma i a tunga e kapunu, ore patokala ta kavingtulu ra i la tunga rea te ita ngarume.

²³ Bae Nutu ke la turungpotange pangamologangau roma, ka kaomanna kia, ina iau nga turu pakau miau roma, pala ka ina iau sana kagaliu tae Korin, na iau ka kuma minmina ta baina iau sana nga ule maenang nge miau muni.

²⁴ Ava mangng ka sana roma, ka mangng ra kelangpatali reke kelapatantali ta lopatokona ae miau ka kaoreaginangana. Ke sa. Ka mangng ra kumangngatulu reke umma kala nge miau ta kumangng ka lomarapaga ngallo nge miau. Iau ka role minmina kurumea, maisinggingging ngamiaungana ka puna nga lopatokona ae miau.

2

¹ Minmina na iau ka potopita ngallo nge iau roma, iau sana nga loa te miau ka baingaungana ka lotani te miau muni. ² Ta ngaroma iau nga baia lotani te miau, na sana la ragau palu muni ta pangaloserengkala iau kurumea, iau ka baia lotani te miau raka momo ta pangaloserengkala iau. ³ Ba ka i a pangamologa laeala mana a iau pa'e te miau pala, ta baina miau raka momo ta bainge lomarapaga te iau sana ngaka baia lotani te iau ina iau nga atu te miau. Iau ka laupatokona te miau kinung roma, lomarapaga ae iau ke la momong ngallo nge miau kinung bole. ⁴ Iau ka role minmina kurumea, ka ina iau pa'e pangamologa laeala te miau pala, na iau ka kanimaimaia maenang ba miralali e bollau ngallo nga logu. Ba matau kannna mename ke so. Ava ka sana pa'e ta bainge lotani te miau. Ke sa. Ka pa'e ta turunglomatana ka matengraumana ngaungana kamiau.

Ngeke Osurure Agau Laeala Ame Baia Bainga E Soali Baingana E Soali

⁵ Agau laeala ame baia bainga e soali pala ba ke baia lotani ngaliua nge miau ke sane baia lotani

te iau mana. Ke sa. Iau sana nga pamologa rau-mana ka pangamologa reke gingging ta ollaeala, ava ka bai ta roleng roma, lotani a agau laeala baia ke ravu miau kinung isura. ⁶ Alanga ama papatu nge miau ke role ta agau laeala ravunge ke ale baingana laeala e soali tapu. ⁷ Minmina na sonrau miau ngaka osurure agau laeala baingana e soali ba ngaka kalaue, ta baina lotaningngana sane nge lele bollau raumana na nge ulopisigia bavakena. ⁸ Ba iau nga role kamiau gingging roma, ngaka rolemuni kia ka matengraumana ngamiaungana kia. ⁹ Pangamologa ramra iau pa rea te miau pala ka pa rea ta baina iau nga ava miau, na nga kelapita roma, kaka la longa ta pangamologame kinung ra iau role kamiau ki, o ke sa. ¹⁰ Agau a miau ka osurure baingana e soali, iau ka osurure baingana e soali bole. Ba taru a iau osurure, ngaroma nga i a bainga e soali ta iau osungrurunge, iau ka osurure nge Karais raguna ta kalaunga miau, ¹¹ ta baina Satan sane nge goa ita. Ta ita ka loramatana ka bainganame tapu.

Pol Pulingmalagangana Ka Pangamologa E Pe E Te Karais

¹² Pala, ka ina iau lele ngae Troas ta pulingmalagange pangamologa e pe e te Karais, na iau ka kalipa ka pamau te ora Avolau pulapatalia ta iau kumangng nga inaeala. ¹³ Ava logu ke sane tara masi tale kurumea, iau ka sana kalipa ka kolingau ae Taitus. Minmina na iau ka ka'e re nga inaeala, na ke tutapu tae Masaronia.

¹⁴ Ava mangng ka la kalangapagange Nutu ore taoamugmuga kamangng palimule ka ginggingn-

gana e bollau raumana a i pakosining kia ine ulopisigia orume kinung kae Karais. Ba nge mangng mana i ke bavaia lomatana e te i ta sasang ta iname kinung ma oru a koina lolo. ¹⁵ Iau ka role minmina kurumea, ka mangng ra koilolo ora Karais tunge ma i a tunga te Nutu. Ba ka i a koilolo ngaliua nga ragau ra Nutu umma ta ravunglele rea, ba ngaliua nga ragau reke lola ta raunga nga sia. ¹⁶ Ta ragau reke lola ta raunga nga sia ka mangng ra mateng koina. Ava ta ragau rae Nutu umma ta ravunglele rea ka mangng ra mauling koina lolongana. Ba tai e nge mangng mannangana ka likina ta i kumangng ka kumangng laekia? ¹⁷ Iau ka role minmina kurumea, mangng ka sana tongamangng kena ma ragau papatu reke bai ka pangamologa ae Nutu kannna ma i a oru a ragau ke bava kia ta ravunge lollokanna kia mana. Ke sa. Nga momongamangng ngallo nge Karais ba nge Nutu raguna, mangng ka rorolea pangamologa onra kaomannmannangana ki, ma ragau rae Nutu ba rea.

3

¹ Miau kaka roma, mangng ka umma ta mulianga ka mangng muni ae? O kaka roma, mangng nga bai basema ragau matana reke lola ka lau ta turunglomatana te miau roma, ka ri ra ragau reke pepe ae? O kaka roma, mangng nga rave lau matana laeala nge miau ae? ² Ke sa. Miau muni ka miau ra lau ae mangng. Ka miau ra lau te a Nutu pa'e ngallo nga lomangngme ora ragau kinung ke kele ba ka loreamatana kia.

³ Miau kaka pakosining roma, ka miau ra lau te a Karais pa'e ore lele kurumea kumangng a kanmangng. Ava ke sane pa'e ka sausau. Ke sa. Ke pa'e ka Nutu e momomauli Kannuna. Ba ke sane pa'e nga lau ra ri ra lollo basema lau a lollo ama Moses rave nga kapangng. Ke sa. Ke pa'e nga lau ngallo nga ragau loreame.

⁴ Ba nge Nutu raguna mangng ka lomangng-patokona minmina kurumea pagiungamangng ngana kala nge Karais. ⁵ Ava mangng ka sana rorole roma, mangng ka kamangng gingginga ngallo nge mangng ta kumangng ka otte. Ke sa. Gingging ngamangngme ke tatu nge Nutu. ⁶ I ke paginggingi mangng ta lelung ma mangng ra kumangngatulu onreke kumkuma kurumea piunga ba bonga a pau. Ava piunga ba bonga laeala ke sane lola kurumea bangapaga onreke pa rea nga lau pala. Ke sa. Ke lola kurumea Kannu ae Nutu. Iau ka role minmina kurumea, bangapaga nginngina onreke pa rea pala keke bavaia mateng, avae Kannu ae Nutu ke tungtunge mauling.

Piunga Ba Bonga A Pau Kana Olamana E Toakala Raumana

⁷ Kumangng laeala e bavaia mateng ora Nutu riria nga lollome pala ke lele ka olamana e toakala. Ba ka inae Moses keke, na raguna ka lamana bole. Na ngarume, ka inae Israelme ke keke Moses, na olamana laeala toangakalangana ke sina nga ne pala, ava ke sane ke totorong ta ri kelang ta Moses raguna kurumea, olamana laeala

ginggingngana ke bollau tale. ⁸ Ngaka kele. Kumangng laeala e pala ore baia mateng ka kana ka olamana e toakala. Minmina na kumangng laeala orae Kannu ae Nutu bavaia ka la kana ka olamana e toakala raumana muni nga naeala e pala. ⁹ Ba kumangng laeala e pala ore ule ragau nga kalingnana ba ke tunge alang e soali te ri ka kana ka olamana e toakala. Minmina na kumangng laeala e bavaia ragau ta ri leleng ra baingareame ke tupu ke la ponungtalao ka olamana e toakala raumana muni. ¹⁰ Iau ka role minmina kurumea, ollaeala e pala ora kana ka olamana e toakala ka sana kana olamana bavakena sonrau. Ka sana kana olamana bavakena sonrau kurumea, oru a kana ka olamana e toakala mannangana ke kavesia naeala e pala bavakena. ¹¹ Ba ollaeala e pala ora Moses rave ka kana ka olamana e toakala ore umma ta saningrea. Ava piunga ba bonga a pau ke pe raumana nga naeala e pala kurumea, na pau kana olamana e toakala ka sana rongana.

¹² Mangng ka lomangngpatokona roma, oru nginngina ka kaomannmannangana ki. Minmina na mangng ka sana matautau ta pulingmalagange pangamologa. ¹³ Mangng ka sana tongamangng kena me Moses ore kangkale raguna ka malo inte ta baina Israelme sane ngeke kele raguna ina kana olamana e toakala umma ta ronga. ¹⁴ Avae Israelme ramareame keke rutu kurumea, kangakala kena laeala ke momo sonrau tale ineke patpatoe pangamologa reke momo nga lau e nga piunga ba bonga a kasana. Iau ka role minmina kurumea, nga ina agau te nga lonapatokona te Karais, na kangakala laeala

ke la i gasinglele nge i. ¹⁵ Ava kangakala ke momo nga Israelme loreame sonrau tale ka ineke patpatoe pangamologa rae Moses kanna. ¹⁶ Ava ka ina agau te nge kampiliu ba nga lonapatokona te Avolau, na kangakala laeala ke la gasinglele nge i. ¹⁷ Nae Avolau ka i a Kannu E Tupu. Ba nga inae Kannu E Tupu ae Avolau nge momo ngallo nga agau te, na agau laeala ke kapatali nga oru reke pulakale tapu. ¹⁸ Ava ita kinung kaka umma ta pangakosining ka Avolau kana olamana e toakala basema kelanga ine pakosining ka agau te raguna. Ba ka sana otte kangakale ragurame. I ke umma ta kamongpiliu ita ta sinra me i, ba ta ita nga kara ka olamana e toakala ore umma ta bolinglaunga kurumea Avolau a i a Kannu E Tupu kumangngana ngallo nge ita.

4

Pol Kumangngana E Nga Aposel

¹ Mangng ka rave kumangng laekia kurumea Nutu tungngana ka lonana ae i te mangng, minmina na mangng ka sana omomangngsa ka ina maenangme ke umma ta leleng nge mangng. ² Ke sa. Mangng ka pulivalakalatape bainga reke ko ra balenga. Mangng ka sana tatao nga bainga re nga patugungtao. Ba mangng ka sana kampalpiliu ka pangamologa ae Nutu kanna. Mangng ka sana kuma minmina. Ke sa. Mangng ka umma ta pangapotange pangamologa ora kaomannmannangana kia nga karakarangana, ta baina ragau kinung ngeke kelapatokona roma, baingamangngme ka onreke tupu nge Nutu raguna. ³ Ba ngaroma

pangamologa e pe a mangng ka pulimalaglaga nge ko nga ragau palu ka kaomanna, na ke ko nga ragau reke lola ta raunga nga sia mana. ⁴ Ka ri ra ragau ra lokalasakana ra Satan a i a kelangpatali ore nga mogalo laekia e ngape ke bavaia ramareame ta ri leleng ma ragau ra matarea kanname ke su. I ke kumkuma minmina ta baina ri manereasa kelangpatokonange olamana ore nga pangamologa e pe e te Karais. Ka i a pangamologa e pakosining ka Karais kana olamana e toakala. Bae Karais ke pakosining kae Nutu. ⁵ Iau ka role minmina kurumea, mangng ka sana umma ta pulingmalagange pangamologa re te mangng muni. Ke sa. Mangng ka umma ta pulingmalagange pangamologa re te Iesus Karais roma, ka i a Avolau. Ka mangng ra kumangngatulu ra kanmiau ta baina mangng nga kalapage Iesus. ⁶ Iau ka role minmina kurumea, Nutu e role pala roma, “Olamana ke la toangakala nga osuguna,” ke toakala ngallo nga lomangngme. Ke toakala ngallo nga lomangngme ta tungnge olamana e nga lomatana e ta Nutu kana olamana e toakala ta ragau kinung. Ka i a olamana ore toakala nga Karais raguna.

⁷ Avae Nutu ke pulia lomatana laeala ora kunna bollau raumana ngallo nge mangng ra tongamangng kena ma gato re sane ke gingging ra ragau ke umma ki ka mogalo. I ke kuma minmina ta pangakosining roma, gingginga ore ngailu nga ginggingame kinung ke pa nge Nutu. Ke sane pa nge mangng. ⁸ Mangng ka umma ta kaningmainge maenang matantana, ava maenang ngingina ke sane ke ulopisigi mangng. Ba mangng

ka lomangngpalilli ka kae papatu, ava ragu-mangngme ke sane ke so bavakena. ⁹ Keke pami-ralali mangng palimule, avae Nutu ke sane ka mangng. Ba keke bali mangng palimule, ava ke sane ke rongo ka mangng bavakena. ¹⁰ Mangng ka tatao ba ka kanimaimaia miralali nga miramangng palimule me Iesus ine mate. Ollaeala ke lele ta baina miramangngme ngeke papote Iesus maulingngana bole. ¹¹ Iau ka role minmina kurumea, keke umma ta ulongo mangng ra momomauli sonrau nga mateng kamana palimule kurumea pagiungamangng ngana kala nge Iesus, ta baina miramangng reke lavusvusa ngeke papote Iesus maulingngana bole. ¹² Minmina na mateng ke kumkuma ngallo nge mangng, ava mauling ke kumkuma ngallo nge miau.

¹³ Keke pa'e pangamologa pala nga Lau Ae Nutu kanna ore role roma:

“Iau ka laupatokona, minmina na iau ka pamologa.”

Ba iau ae Pol nga role roma, mangng bole ka lomangngpatokona, minmina na mangng ka umma ta pangamologa. ¹⁴ Mangng ka kumkuma minmina kurumea, mangng ka lomangngmatana roma, Nutu e pasigipage Iesus Avolau ke la pangasingnpaga mangng bole kala nge Iesus. Ba i ke la loanga kamangng kala nge miau, ta baina ita kinung ngaka momo nge Nutu raguna. ¹⁵ Iau ka role minmina kurumea, oru nginngina kinung reke lele nge mangng ke lele ta kalaunga miau, ta baina lomatana e ta Nutu tungngana mana ka lonana ae i ore umma ta sasang ta ragau papatu raumana nge bai ka ragau ta ri kalangapagange

Nutu raumana muni. Nae Nutu ke la ravunge gia e bollau raumana.

¹⁶ Minmina na mangng ka sana omomangngsa ka ina maenangme ke umma ta leleng nge mangng. Ka kaomanna, miramangng ina re ngapotu keke umma ta lavusangng, ava ka kae kenakena nae Nutu ke umma ta pangagingginge kannumangngme. ¹⁷ Iau ka role minmina kurumea, maenang kokorai reke sina ba keke momo ka panna inte mana keke kumkuma ka olamana e toakala te mangng ore bollau raumana ba ora sana rongana. Ba olamana laeala e toakala pengana ke la bolinglau raumana nga maenang kokorai ra mangng ka kanimaimai rea sonrau soalingareangana. ¹⁸ Minmina na mangng ka sana ella ta oru ra mangng ka kela rea ka matamangng kanname. Ke sa. Mangng ka ella ta oru ra mangng ka sana kela rea ka matamangng kanname. Ta oru ra agau matana kanname ke kela rea keke la momong ka panna inte mana, ava oru ra matana kanname ke sane ke kela rea keke la momong passavele.

5

Momongara Kurumea Lopatokona

¹ Na ita ka loramatana roma, ngaroma bale laekia a mira ora ita momo ngia sonrau nge ruru, na ita ka kara ka bale te ora Nutu kuma kia. Ka sana i a bale a ragau kamareame ke kuma kia. Ke sa. Ka i a bale ore nga momong passavele ngia nga Nutu mallena nga tava. ² Ava ka ina ita ka mommo nga bale a mira laekia tale, na ita kaka punpunu ina ita ka momalla ba ka ella ta kae

laeala ina ita ka la lungapagange bale laeala ore nga momong nga Nutu mallena nga tava. ³ Iau ka role minmina kurumea, ka ina ita nga lupage bale laeala tapu, na ita sana la momong ma ita ra losokita. ⁴ Iau ka role minmina kurumea, sonrau, ka ina ita ka mommo nga bale a mira laekia tale, na ita kaka punpunu ba ka kanimaimaia maenang kurumea, ita ka sana omora ta momong ma ita ra sana kara lungapaga. Ke sa. Ita kaka bai ta lungapage bale e nga momong passavele, ta baina mauling e momo passavele nge rongotapu ka oru reke lavusvusa. ⁵ Na i e kalitupu ita ta ravunge oru kena laeala mana ka i ae Nutu. Ba i ke tunge Kannu E Tupu te ita ma i a tunga e kapunu, ore patokala ta oru ra i la tunga rea te ita ngarume.

⁶ Minmina na ka kaeme kinung, na ita kaka umma ta maisingginging. Ba ita ka loramatana roma, ka ina ita kaka mommo nga mirara tale, na ita kaka mommo balakala nge Avolau. ⁷ Iau ka role minmina kurumea, ita kaka tatao kurumea lopatokona tale. Ita ka sana ka tatao kurumea oru ra matara kanname ke kelkela rea. ⁸ Ba iau nga role muni roma, ita kaka umma ta maisingginging. Ava ngaroma otte nge lele nge ita, na ita nga lorasereng ta kange mirara laekia ba ta momong nga Avolau mallena kala nge i. ⁹ Minmina na ngaroma ita ngaka mommo nga mirara o ngaroma ita ngaka ka'e mirara, na ita kaka la kumangnga raumana ta taongakurumea Avolau lonangana. ¹⁰ Iau ka role minmina kurumea, ita kinung kaka la leleng ngamuga nga tarang ae Karais ore nga kalingnana, ta baina

kenakena nge rave alang ae i kurumea bainga ra i bai rea ine momo ka mirana. Ke la ravunge alang kurumea bainganame, ngaroma ngeke pepe o ngaroma ngeke sosoali.

*Pangamologa E Ta Nutu Tungatotokalangana
Ka Karais Matengana Ta Ronga Ka Iukiangana Ka Ragau*

¹¹ Minmina na mangng ka lomangngmatana ka bainga e nga mataunge Avolau. Ba mangng ka umma ta turunglomatana ta ragau ka pangamologa ngamangng nganame. Ava baingamangngme keke pota nge Nutu. Ba iau ka matea ta ri ngeke pota nge miau bole, na miau kaka la kelangpatokona ngallo nge miau roma, ka onreke tupu. ¹² Ava mangng ka sana amva ta roleng kamiau muni roma, ka mangng ra ragau reke pepe. Ke sa. Mangng ka bai ta pangakosining miau ka pamau matana te ta miau mulianga kamangng, ta baina miau ngaka ale reke matea ta mulianga ka oru ra ragau ke kela rea ka matarea kanname mana. Ragau matana laeala keke serengreng ka oru ra ragau matarea kanname ke kela rea mana. Ke sane ke serengreng ka oru ra kaomanna ki onreke momo ngallo nga ragau loreame. ¹³ Ngaroma ragau ngeke kela mangng ma ragau reke baigaugau, na mangng ka baigaugau ta baina mangng nga pavolaue Nutu giana. Ngaroma ngeke kela mangng ma ragau ra ramareame ke kumamasi, na ramamangngme keke kumkuma masi ta baina mangng nga kalau miau. ¹⁴ Iau ka role minmina kurumea, Karais matengraumanangana kamangng ke umma ta

pangasigingpaga mangng ta kumangng kurumea, mangng ka lomangngpatokona gingging roma, agau kena ke mate ta kalaunge ragau kinung. Minmina na ri kinung keke mate. ¹⁵ Ba i ke mate ta kalaunge ragau kinung, ta baina reke mauli sane ngeke lolakurumea ri muni lorean-gana mana tale. Ke mate ta baina ri ngeke lolakurumea i e mate be sigipaga muni te ri lonamatenganame.

¹⁶ Minmina na sonrau ba ngarume bole, na mangng ka sana la kelange agau te kurumea lomatana ore nga mogalo laekia e ngape. Ka kaomanna, pala na mangng ka kele Karais kurumea lomatana ore nga mogalo laekia e ngape. Ava sonrau, na mangng ka sana kele minmina.

¹⁷ Minmina na ngaroma agau te nge momo ngallo nge Karais, na ka i a agau a Nutu koipage pau. Oru ra kasa keke loa tapu, na oru ra pau keke lele. ¹⁸ Na oru nginngina kinung keke pa nge Nutu e tungutotokala kae Karais matengana ta ronga ka iukiangana kita. Ba i ke tunge kumangng te mangng ta mangng pulingmalagange pangamologa e ta tungatotokalangana laeala ta ragau.

¹⁹ Ba pangamologa laeala ke role minakai roma: Nutu ke momo ngallo nge Karais ba ke umma ta tungatotokala ta i ronga ka iukiangana ka ragau re nga mogalo laekia e ngape. Ke sane kamopit-pite bainga reke sosoali ra ri ke kuma ki. Ba i ke tunge pangamologa laeala e ta tungatotokalan-gana te mangng ta mangng pulingmalagange.

²⁰ Minmina na ka mangng ra ragau reke tatao ka pangamologa ra Karais kannu. Ke basema Nutu ke kikiue ragau nga kaomangngme. Nge Karais

giana mangng ka tanikala miao ta ngatangngkale Nutu tungatotokalangana ka Karais matengana, ta baina miao ngaka momomasi kala nge Nutu. ²¹ I ke bai kae Karais ore sane kuma ka bainga te e soali ta i ravunge bainga reke sosoali alangarea ta kalaunga ita, ta baina ita ngaka rave Nutu patongana kita ka ra baingareame ke tupu kurumea momongara ngallo nge Karais.

6

¹ Ba ngallo nga kumangng a kanmangng kala nge Nutu, mangng ka bai ta roleng gingging kamiau bole roma, sana ngaka ravupalikovauu ka Nutu tungngana mana ka lopengana ae i te miao. ² Iau ka role minmina kurumea, pala, nae Nutu ke role roma,

“Ka kae e nga tungnge lopengana ae iau, na iau ka longo te one,
ba ka kae e nga ravunglele, na iau ka kalau one.”

Ba iau ae Pol nga role kamiau roma, sonrau ka i a kae laeala e nga Nutu tungngana ka lonana ae i. Ba sonrau ka i kae laeala e nga ravunglele.

Pol Kaningmaingana Ka Maenangme Kurumea Kumangngana Ka Kumangng Ae Nutu Kanna

³ Mangng ka sana matea ta bainge bainga te ore la baingaraguso ka agau te, ta baina sana nga otte nge baisoalia kumangng a kanmangng giana. ⁴ Ava nga orume kinung ra mangng ka kumkuma ki mangng ka amva ta pangakosining roma, ka mangng ra kumangngatulu rae Nutu kanna. Mangng ka umma minmina ina mangng tololea maenang papatu, ba ka ina ragau ke

umma ta pangamiralali mangng, ba ka ina orume ke bai ta baingasoaling mangng, ba ka ina mae-nang reke isopa raumana ke lele nge mangng, ⁵ ba ka ina ragau ke balvali mangng, ba ka ineke ulo mangng nga pulangkala, ba ka ina orume ke baimatagtaga mangng kalaoveka, ba ka ina mangng ka kumkuma ka kumangng reke isopa, ba ka ina mangng sana kenrarau, ba ka ina sana kamangng kaning. ⁶ Mangng ka amva ta pangakosining roma, ka mangng ra kumangngatulu rae Nutu kanna nga baingamangng reke lelle, ba nga lomatana ae mangng, ba nga baingamangng e nga tolongamane ragau baingarea reke sosoali ra ri ke kuma ki te mangng, ba nga baingamangng e nga lonana, ba nga Kannu E Tupu kumangngana, ba nga baingamangng e nga matengraumanange ragau ora kaomannmannangana kia, ⁷ ba nga pulingmalaga ngamangng ka pangamologa a kaomannmannangana kia, ba nga kumangng ngamangng ka gingginga ae Nutu; ba ka kamongpita ngamangng ka oru re nga baling reke tupu onre nga kama e pe ba kama a laeva. ⁸ Ba mangng ka amva ta pangakosining roma, ka mangng ra kumangngatulu rae Nutu kanna ina ragau ke alapagpaga mangng ba ka ineke umma ta pulingso mangng, ba ka ineke tuture pangamologa reke sosoali te mangng ba ka ineke tuture pangamologa reke pepe; ba ka ina mangng rorolea pangamologa ra kaomannmannangana ki ava ragau keke kelkela mangng ma mangng ra goangakana, ⁹ ba ka ina mangng ka giamangng nge Nutu raguna ava ragau keke kelkela mangng ma ragau ra sana giarea, ba ka ina mangng

ka umma ta mateng ava matuemangng ke sane rongo, ba ka ineke balvali mangng ava ke sane ke balingpunu mangng, ¹⁰ ba ka ina lomangngme ke tantani ava ka lomangngsereng palimule, ba ka ina mangng ra sillolo ava mangng ka bavaia ragau papatu ta ri ra ra kilipukana, ba ka ina sana kamangng otte ava ka kamangng ka orume kinung.

¹¹ Miau re ngae Korin, mangng ka pulia pang-amologa kokorai kinung ra mangng pa rea te miau nga karakarangana, ba mangng ka pulapatalia lomangngme te miau. ¹² Mangng ka sana bolo ka lomangngme nge miau, ava miau kaka umma ta bolong ka lomiau nge mangng. ¹³ Iau ka bai ta roleng kamiau ma miau ra goe rae iau roma, mangng ka sana bolo ka lomangngme nge miau, minmina na ngaka pulapatalia lomiau nge te mangng bole.

Sana Ngaka Pagiu Kala Nga Ragau Ra Sana Loreapatokona

¹⁴ Sana ngaka pagiu kala nga ragau ra sana loreapatokona te Karais kurumea, ra bain-gareame ke tupu ba ra longasakana ka bangapaga rae Nutu kanna ka sana ri ra kumangngkena. Ba osuguna ka sana balingana nga olamana. ¹⁵ Ba bole Karais bae Satan ka sana siareakena. Ba alopatokonakana te ka sana tongana kena ma agau a sana lonapatokona. ¹⁶ Ba bole tempel ae Nutu ba nutu ra goanga ke sane ke momokinung. Iau ka role minmina kurumea, ka ita ra tempel ae Nutu e momomauli. Ke

loakurumea pangamologa rae Nutu kanna ore
role roma,

“Iau ka la momong kala nge ri, ba ka la taonga
ngaliua nge ri.

Ba ka la iau a Nutu ae ri, ba ka la ri ra ragau
rae iau.”

¹⁷ “Minmina na miao ngaka kapatali nge ri,
ba ngaka momo balakala nge ri,
Avolau ke role minmina.

Ba sana ngaka kali ka otte a mukuna,
na iau ka la ngatangng ta miao momong kala
nge iau.”

¹⁸ “Ba ka la iau a tamamiau,
ba ka la miao ra tugu memena ba tugupiau
memena,
Avolau a kana ka ginggingame kinung ke role
minmina.”

7

¹ Miao ra iau miteraumana miao, ita kaka
rave patongkala nginngina tapu. Minmina na
ita ngaka palellepa ita nga orume kinung reke
pamukune mirarame ba kannurame. Ita ngaka
bavaia bainga reke tupu mannangana kurumea
mataungara kae Nutu.

Lomarapaga Ae Pol

² Miao ngaka pulapatalia lomiauume te mangng.
Mangng ka sana baia bainga te e soali ta agau te.
Mangng ka sana baisoalia agau te. Ba mangng ka
sana rave otte a agau te kanna ka kaomangnggi-
nangana kia. ³ Iau ka sana rolea pangamologa
laeala ta kalingnana miao. Ke sa. Iau ama role
pala paka miao tapu roma, miao kaka momo

nga lomangngme ta ita mateng kinung ba ta ita mauling kinung bole. ⁴ Lopatokona ae iau ta baingamiaume ke gingging, ba muliangaungana kamiau ke bollau raumana. Miau kaka paginggingi iau raumana. Ba lomarapaga ae iau ke umma ta ponungtalao nga miralalime kinung reke umma ta lele nge mangng.

⁵ Iau ka role minmina kurumea, ka ina mangng lele ngae Masaronia, na miramangngme ke sane ke rave pannang. Ke sa. Mangng ka kanimaimaia maenangme nga bavame kinung. Mangng ka kanimaimaia balingme ngapotu nge mangng, ba mataungame ngallo nge mangng. ⁶ Avaie Nutu e tungtunge kalaungapaga ta reke kanimaimaia maenangme ke tunge kalaungapaga te mangng kae Taitus atungngana te mangng. ⁷ Bae Nutu ke sane tunge kalaungapaga te mangng kae Taitus atungngana mana. Ke sa. I ke kalau mangng ka kalaungapaga a Taitus rave nge miau bole, ine turu te mangng ta matengraumana ngamiaungana ta kelanga iau. Ba ke turu te mangng ina miau ka lomiautani kurumea lau ama iau ba kia te miau pala. Ba ke turu te mangng ta lovaingana e bollau ae miau te iau. Minmina na lomarapaga ae iau ke lele bollau raumana muni.

⁸ Iau ka role minmina kurumea, iau ka laumatana tapu roma, lau laeala ama iau pa'e te miau pala ke baia lotani nge miau. Ava iau ka sana lautania kumangng laeala a kanau. Ke sa. Ka kaomanna, pala na iau ka lautania kurumea, iau ka kele ina lau laeala bairaguso kamiau. Ava ke bairaguso kamiau ka panna inte mana.

⁹ Ava sonrau, na iau ka lausereng. Ava ka sana

lausereng kurumea ina iau baia lotani nge miau. Ke sa. Iau ka lausereng kurumea ina lotani laeala bai kamiau ta pulingvalakalange baingamiau reke sosoali. Ta miau ka rave lotani kurumea Nutu lonangana, nga baina oru a mangng ka kuma kia sane nge baisoali miau. ¹⁰ Iau ka role minmina kurumea, lotani e loakurumea Nutu lonangana ke kuma ka bainga e nga pulingvalakalange bainga reke sosoali. Ba bainga e nga pulingvalakalange bainga reke sosoali ke taoamugmuga ka agau ta Nutu ravunglelengana kia. Ba ollaeala sane la baingaraguso kia. Ava lotani e nga mogalo laekia e ngape ke kuma ka mateng mana. ¹¹ Minmina na ngaka kele ollaeala e pe raumana ora lotani laeala e loakurumea Nutu lonangana ke kuma kia ngallo nge miau. Ke pasigipage lomiaeume ta matenge Nutu lonangana, ba ta pangakosining roma, baingamiaeume keke tupu. Ba ke bai kamiau ta iukamiau ka bainga reke sosoali nge Nutu raguna. Ba ke bai kamiau ta mataunge Nutu ba ta lomiaeuvain-gana te iau raumana. Minmina na miau kaka matea raumana ta pangatupunge orume, ba ta tungnge alang ta agau laeala e nge miau ame bavaia bainga e soali nge Nutu raguna. Nga orume kinung na miau kaka pakosining roma, miau kaka lolakurumea bainga reke tupu mana. ¹² Minmina na ka ina iau pa'e lau laeala te miau, na ka sana pa'e ta tungnge pangamologa ta agau te e baia bainga e soali. Ba ka sana pa'e ta tungnge pangamologa ta agau e rave soaling kurumea agau te kumangngana ka bainga e soali. Ke sa. Iau ka pa'e ta baina nge Nutu raguna

miau muni ngaka kelapatokona roma, miau kaka matea raumana ta loangakurumea pangamologa ra kanmangng. ¹³ Ba kelang ngamangng ka ollaeala ke pagingging mangng raumana.

Ollaeala ke pagingging mangng, ba bole mangng ka lomangngsereng raumana ta kelange Taitus lomarapaga ae i kurumea, miau kinung kaka palavlave kannuna. ¹⁴ Pala na iau ka mulia ka baingamiaunganame reke pepe raumana te i, ba iau ka sana rave balenga te kurumea muliangaungana kamiau. Pangamologame kinung ra mangng tungu rea te miau pala ka kaomannmannangana ki. Bae Taitus ke kele muliagamangngngana kamiau te i ka kaomannmannangana kia bole. ¹⁵ Ba lonamatengana te miau ke umma ta lelung bollau raumana muni ina i umma ta lonagaliu ta longa ae miau kinung kurumea ina miau ka lomiauungatakale ka mataunga ba mira mamallungana. ¹⁶ Iau ka laumarapaga kurumea, lopatokona ae iau ta baingamiaume kinung ke gingging.

8

Pol Ke Role Ta Lollokanna Ra Ra Lopatokonakana Re Ngae Masaronia Ke Pulikinungu Rea

¹ Kolingau memena ngallo nge Karais, mangng ka matea ta miau nga lomiauumatana ka gingginga a Nutu tungumane ngaliua nga ginunga re nga ra lopatokonakana nga ine re ngae Masaronia. ² Avanga e bollau raumana ke lele nge ri ba ka sana karea oru, ava lomarapaga ae ri e

ponutalao ba morong ngareangana ta orume ke potumalage bainga e nga tunga raumana nge ri. ³ Iau ka la turunglomatana ka baingarea roma, keke tunge lollokanna ra kanrea kinung. Na ngarume na keke tunge lollokanna palu muni kurumea ri muni loreangana mana. ⁴ Ba keke tanikala mangng kaligi ta mangng ngatangng ta ri pagiunga kala nga ra lopatokona re nga ina pattoto ta kalaunge ragau rae Nutu reke tupu onreke momo ngae Iurea. ⁵ Ba kumangng ngareangana ka ollaeala ke pamagio mangng ba ke palosereng mangng kurumea, kapunu na ri keke tunge ri muni te Avolau ba te mangng bole kurumea Nutu lonangana. ⁶ Minmina na mangng ka role gingging kae Taitus ta i kalaunga miau ta ronga ka kumangng laekia a lonana bole ora i pature ngaliua nge miau pala. ⁷ Ka kaomanna, miau kaka ponu ka orume kinung tapu. Kaka ponu ka lopatokona, ba pangamologa e pe, ba lomatana e pe. Ba miau kaka matea ta kalaunge ragau raumana ba ta taonga nga bainga laeala e nga matengraumanange ragau ora mangng pasigipage ngallo nge miau. Minmina na ngaka matea ta miau kumangng masi ka kumangng laekia a lonana bole.

⁸ Iau ka sana rorolea pangamologa laekia ma i a bangapaga ta miau kumangng kia. Ke sa. Iau ka bai ta avange baingamiau e nga matengraumanange ragau ta pangakosining roma, ka kaomannmannangana kia, o ke sa. Ka bai ta kelangpotange baingamiau e nga matengraumanange ragau roma, ka tongana kena ma ragau pattoto reke bai ta kalaunga baingareangana, o ke sa.

⁹ Iau ka role minmina kurumea, miau ka lomiaumatana tapu ka lopengana a Iesus Karais A Avolaukita tungumane. Ka lomiaumatana roma, i ka kana oru papatu raumana ava ke bai sillolo ka i muni te miau. I ke kuma minmina ta baina miau ngaka lele ma ragau ra karea oru papatu raumana kurumea kumangngana ine bai sillolo ka i muni.

¹⁰⁻¹¹ Nga oru ra iau pamologa tao, ka roma, ta sonrau na miau ngaka rongo ka kumangng laeala a miau ka pature ka pesingmatana e rongo tapu. Ka kaomanna, ka miau ra ragau re kapunu ta pangaturunge kumangng laeala nga tunga, ba ka miau ra ragau re kapunu ta mateng ta kumangng ka kumangng laeala bole. Kaka matea ta kumangng kia raumana. Minmina mana na ngaka rongo ka kumangng laeala ka lollokanna raka kalele rea ta tunga rea. ¹² Iau ka role minmina kurumea, ngaroma agau siana nge sigipaga ta i tunga oru, nae Nutu nge ngatakale tunga laeala a i tunge nga oru ra i kalele rea ta tunga rea. Nutu ka sane la kaonavivia ta i tungnge oru ra sana kana.

¹³ Ava mangng ka sana matea ta ravunge ragau pattoto maenang ae ri na mangng nga patolo miau kia. Ke sa. Mangng ka matea ta ragau kinung nga tongarea kena mana. ¹⁴ Ka kae laekia e sonrau na miau re ngae Korin ra kamiau oru papatu ngaka kalaue ra nginngina ra sana karea oru. Ngaka kuma minmina ta baina ngarume, na oru papatu rae ri keke la kalaunga miau ina sana kamiau oru. Minmina na miau kinung nga tongamiau kena mana. ¹⁵ Ollaeala ke loaku-

rumea pangamologa eke pa'e nga Lau Ae Nutu Kanna pala ore role roma,

“Agau e ravukinunge oru papatu ka sana kana oru papatu raumana, ba agau e ravukinunge oru tutuna mana ka sana kana oru tutuna raumana.”

Pol Ke Bai Ta Bange Taitus Tae Korin

¹⁶ Iau ka kalapage Nutu e pasigipage Taitus lona ta i matengraumana ta kalaunga miau. Matengraumanangana laeala ka tongana kena ma ne iau. ¹⁷ Iau ka role minmina kurumea, i ka sana lonasereng ta kumangng ka oru ra mangng ka ballage tao mana. Ke sa. I muni ke gingging ta kalaunga miau, minmina na ke lola te miau ka i muni lonangana. ¹⁸ Ba mangng ka bai ta bange kolingamangng te kala nge i. Ka i a agau e rave gia e bollau ngaliua nga ra lopatokonakana ginungareame kinung kurumea kumangngana e nga pulingmalagange pangamologa laekia e pe e te Karais. ¹⁹ Ba ka sana minmina mana. Ra lopatokonakana ginungareame keke pulia ta i taonga kala nge mangng nga ina mangng nga loa ka tunga laekia a lonana ora mangng ka rave ta kalangapage Avolau kia ba ta panaunga roma, mangng ka matea ta kalaunge ragau raumana. ²⁰ Mangng ka umma ta kelangamasi te mangng, ta baina mangng sana nga bainga ka ragau ta ri rolengtunana ka kumangng ngamangngana ka tunga laekia e bollau. ²¹ Iau ka role minmina kurumea, mangng ka kumkuma kaligi ta kumangng ka kumangng e tupu. Ba mangng ka sana amva ta kumangng ka kumangng e tupu nga Avolau raguna mana. Ke sa. Mangng ka amva

ta kumangng ka kumangng e tupu nga ragau ragureame bole.

²² Ba mangng ka bai ta bange kolingamangng tetoto kala nge ri pana lua nginngina. Ka i a agau a mangng ave ka kae papatu tapu ba mangng ka kelapatokone roma, ka i a agau e matea ta kalaunga raumana nga oru papatu. Ba sonrau na i ke gingging raumana muni ta kalaunga kurumea, lonapatokonangana te miau ke bollau raumana. ²³ Ba iau ka bai ta turunglomatana kae Taitus roma, i ka i a kolingau ba kumangngkena ae iau ngaliua nge miau. Ba bole, ka bai ta turunglomatana ka kolingamangng lua nginngina roma, ka ri ra ragau ra ra lopatokonakana ginungareame keke ba rea ka pangamologa. Ba ka ri ra ragau reke tungtunge alangapaga te Karais. ²⁴ Minmina na ngaka pakosining ka baingamiau e nga matengraumanange ragau ta pana mologi nginngina ta baina ra lopatokonakana ginungarea kinung nge kele roma, ka ora kaomannmannangana kia. Ba ngaka pakosining ka muliangamangng kamiau puna te ri bole.

9

¹ Iau sana nga pa'e pangamologa papatu re ta kumangng laekia e nga kalaunge ragau rae Nutu reke tupu re ngae Iurea. ² Iau ka role minmina kurumea, iau ka laumatana roma, miau kaka momo tapu ta kalaunga rea. Ba iau ka umma ta mulianga kamiau te Masaroniame ka rolengaungana kerea roma, miau re ngae Akaia kaka potopita tapu ka pesingmatana e rongo ta miau tungnge tunga a kanmiau. Minmina na

siamiau sigingpagangana laeala ke pasigipage papatu nge ri ta ri kumangng ka kalaunga te bole. ³ Ava iau ka bai ta bange kolingamangng mologi nginngina, ta baina muliangamangng kamiau e ta ollaekia sana nga i a pangamologa mana. Ka bai ta banga rea, nga baina ri ngeke kalau miau ta pulingkinunge tunga a kanmiau na nge momo kurumea pangamologa laeala a iau rolea te miau pala. ⁴ Iau ka role minmina kurumea, ngaroma Masaronia palu ngeke loa kala nge iau ba ngeke kelapa kia roma, miau ka sana ka kalitupe tunga te, na mangng ka la balengleng mangng kurumea muliangamangng kamiau. Ba miau ka la balengleng miau raumana. ⁵ Minmina na iau ka roma, ke pe ta iau roleng gingging ka kolingamangng mologi nginngina ta ri ngeke loa te miau pala nge iau. Na ri ngeke kalau miau ta ronga ka kumangng nga tunga laeala e bollau amaka patokala te. Minmina na tunga laeala ae miau nge momo tapu, ba nga i a tunga e bollau a miau ka lomiausereng ta tungnge. Sana nga i a tunga a miau ka omomiausa ta tungnge.

Bainga E Nga Tungnge Tunga Papatu

⁶ Ba iau ka bai ta rolengpage lomiaeume muni roma: agau e tota'e oru tutuna mana ke la lalange kaning tutuna mana bole. Ba agau e tota'e oru papatu ke la lalange kaning papatu bole. ⁷ Agau kenakena nge tungtungu kurumea lonamatengana ta tunga. Sane nge tungu kurumea omonasangana. Ba sane nge tungu kurumea agau tetoto kaonaginapitangana kia bole.

Iau ka role minmina kurumea, Nutu ke mater-aumane agau e tungtunga ka lonaserengngana. ⁸ Bae Nutu ka kana ka gingginga ta tungamane lopengana ae i te miao raumana, ta baina miao nga kamiau oru ka kaeme kinung, ba ka sana ka la morong ta otte. I ke la tunga te miao minmina, ta baina miao ngaka ponu raumana ka kumangngme kinung onreke pepe. ⁹ Ollaeala ke loakurumea pangamologa nga Lau Ae Nutu Kanna ore role ta agau a tungakana roma:

“I ke tungtunge tunga papatu ta ra sillolo ma agau e tota'e oru papatu.

Baingana reke tupu keke momo passavele.”

¹⁰ Nae Nutu e tungtunge oru re nga toanga rea ba berete e nga kaninge ke la tungnge oru papatu re nga toanga rea te miao bole. Ba i ke la panga-papatue baingamiau reke tupu, na ngeke lele ma kaning ra ragau ke lala rea nga ura. ¹¹ Ba ke la bainga miao ta leleng ma ra kilipukana ra karea ka orume kinung, ta baina miao ngaka tunge oru papatu ta ragau pattoto ka kaeme kinung. Minmina na ragau keke la kiningpataenge Nutu giana kurumea tungamangng ngana ka tunga ae miao e bollau te ri.

¹² Iau ka role minmina kurumea, kumangng laekia a miao ka kumkuma kia ke sane umma ta pangaponunge ragau rae Nutu reke tupu onreke moro ta karea oru mana. Ke sa. Kumangng laekia a kanmiao ke umma ta ponungtalao, na ke bavai ka ragau papatu ta ri kalangapage Nutu bole. ¹³ Kumangng laekia e nga kalaunga a miao ka kumkuma kia ke pakosining ka baingamiau reke pepe. Minmina na ragau keke la kiningpataenge

Nutu giana kurumea kelangarea ka baingamiau e nga longa ta pangamologa e pe e te Karais a miau ka rorole roma, kaka tatao kurumea. Ba bole, keke la kiningpataenge Nutu giana kurumea tungamiaungana ka tunga e bollau te ri ba ta ragau karolu. ¹⁴ Ba ri ka la loreavavai te miau ineke kavkave Nutu te miau kurumea kelangareangana ka lopengana laeala e bollau raumana ora Nutu tungumane te miau. ¹⁵ Na ita ngaka kalapage Nutu kurumea tungngana ka tunga laeala ae i ora ragau pangamologangareame ke moro ta turunge!

10

Pol Pangamologangana Re Ta Kumangng A Kanna

¹ Ragau palu keke umma ta parongo iau ka pangamologa ore role roma, “Ka inae Pol mommo kala nge ita, na i ke umma ma agau e matautau ta rolenge pangamologa reke gingging, ava ka ine mommo ngatauga na ke umma ta tungnge pangamologa reke gingging te ita.” Ava ae iau Pol ka bai ta pangamologa kurumea Karais baingana ine umma ta ulongpisigia i muni ba ke umma ta kumangng masi ka ragau. ² Na iau nga ballaga miau roma, ka ina iau nga atu te miau, na sana ngaka bai kau ta tungnge pangamologa reke gingging te miau ma pangamologa ra iau la tungnge ta ragau palu reke kela mangng roma, taongamangng ka tongana kena ma ragau re nga mogalo laekia e ngape taongarea mana. ³ Ka kaomanna, mangng ka mommo nga mogalo laekia e ngape, ava baingamangng nga baling

ka sana tongana kena ma ragau re nga mogalo laekia baingarea nga baling. Ke sa. ⁴ Iau ka role minmina kurumea, oru ra mangng ka balvali ki ka sana ri ra oru ra ragau re nga mogalo laekia e ngape ke balvali ki. Ke sa. Oru ra mangng ka balvali ki ka karea ka gingginga ora Nutu tunge ta rurunge oru reke ginggingkala. ⁵ Mangng ka umma ta rurunge ragau loreamatanangana ra goanga, ba orume kinung reke amva ta lengatokatokale lomatana e te Nutu. Ba mangng ka umma ta kamongpitange lovainganame kinung ba ta bainga rea ta ri longa te Karais. ⁶ Nga ina miau ngaka longlongo te Karais nga orume kinung, na nga kae laeala ngaroma te e nge miau nge longosa na mangng ka la tungnge alanga te i.

⁷ Miau kaka elle oru ra matamiau kanname ke kelkela rea mana. Ngaroma agau te nga lonapa-tokona ngallo nge i muni roma, ka i a agau orae Karais kanna, na i nge kelapatokona muni ngallo nge i roma, ka mangng ra ragau ra Karais kanna bole, base me i mana. ⁸ Iau ka role minmina kurumea, ngaroma iau nga mulia isura muni ka gingginga a Avolau tunge te mangng ta mangng pangagingginga miau ava sana ta baingasoli miau, na iau sana nga balengleng iau ka ollaeala. ⁹ Iau ka sana matea ta miau nga lomiauungana roma, iau ka umma ta pangamataunga miau ka lau ra iau papa rea te miau. ¹⁰ Iau ka role minmina kurumea, ragau palu keke rorole roma, “Lau rae Pol kanna keke isopa ba keke gingging raumana, ava ka ine momo nga ragura na ka sana i a agau a kaonapapa ba i ke pamologa miramate.” ¹¹ Ava iau ae Pol ka la roleng ka

ragau nginngina roma, miau ngaka kelapatokona masi roma, kumangng ra mangng la kumangng ki ina mangng la momong kala nge miau keke la loangakurumea pangamologa nginngina mana ra mangng ka pa rea nga laume ina mangng momo ngatauga nge miau.

¹² Ke sane pe ta mangng pulingi mangng ba tonga mangng ma ragau nginngina reke rorole roma, “Kumangng ra kanmangng keke pepe rau-mana.” Ka ina ri ke umma ta palingtonga rea ngaliua nga ri muni ba keke palikananna rea kurumea tongarea muni, na ri ka sana ramarea.

¹³ Ava nge mangng, muliangamangng sane nge kavesilelea raunga a Nutu tunge te mangng. Ke sa. Mangng nga mulia ngallo nga raunga laeala a Nutu tunge ta mangng kumangng ngia mana. Ka i a raunga e taliutotokala miau bole.

¹⁴ Muliangamangng ke sane kavesilelea raunga laeala a Nutu tunge te mangng. Taroma mangng sana ta loa ta inaeala ae miau, na mulianga-mangng te kavesilelea raunga laeala a Nutu tunge te mangng. Ava mangng ka loa ka kaomanna ka pangamologa e pe e te Karais ta inaeala ae miau e ngatauga. ¹⁵ Ba bole, muliangamangng sane nge kavesilelea raunga laeala a Nutu tunge te mangng, na mangng nga mulia ka kumangng ra ragau pattoto kanrea. Ke sa. Lopatokona ae mangng minakai roma: ka ina lopatokona ae miau nge umma ta leleng bollau, na malle ae mangng ore nga kumangng ngaliua nge miau nge umma ta leleng bollau bole. ¹⁶ Nge kuma minmina ta baina mangng nga pulimalage pang-amologa laekia e pe e te Karais nga ina reke

momo lagatauga nge miao. Iau ka role minmina kurumea, ka sana bai ta mulianga ka kumangng a agau tetoto kuma kia nga ura ae i. ¹⁷ Ava, “Agau e bai ta mulianga nge mulia ka kumangng a Avolau kanna mana.”

¹⁸ Iau ka role minmina kurumea, agau a i muni role roma, “Kumangng a kanau ke pe.” ka sana i a agau e kuma masi nga Avolau raguna. Ke sa. Agau e kuma masi nga Avolau raguna ka i a agau a Avolau muni role roma, “Agau laekia kumangng a kanna ke pe.”

11

Pol Pangamologangana Re Ta Aposel Ra Goanga

¹ Iau ka matea ta miao longa te iau ina iau nga pamologa isura ma iau a agau a sana ramana. Ava ka kaomanna, kaka umma minmina tapu.

² Iau ka busvusi miao basema inae Nutu busvusi ita. Iau ka role minmina kurumea, miao ka tongamiao kena ma avale te a iau patokale ta i kamangpitakama ka apanung kena mana a i ae Karais. Iau ka kuma minmina ta baina iau nga tungu miao te i ma avale a malau ore lelle be sane keno kala nga apanung te tale. ³ Ava iau ka matautau roma, agau te nge pataope ramami-aume ka pangamologangana ma ina mue laeala goa'e Eva nga ura ka patugungtaongana kia, na miao kaka la kange loangatunana ngamiaungana kae Karais ore lelle ba ora kaomannmannangana kia. ⁴ Iau ka role minmina kurumea, nga ina agau te nge atu te miao ba nge pulimalage pang-amologa e te Iesus tetoto a sana i a Iesus a mangng

ka pulimalage, na miau ka lomiaungatakale agau laeala ka lomiauuserengngana. Minmina mana na miau kaka sereng ta lomiaungatangngkale kannu tetoto a sana i a kannu laeala a miau ka rave nge Nutu. Ba kaka sereng ta lomiaungatangngkale pangamologa tetoto a sana i a pangamologa laeala e pe e te Karais a miau ka rave nge mangng. ⁵ Ava nga kelangaungana kau, ka sana iau a aposel e momo ngape nga aposel nginngina ra miau ka roma, keke ngailu raumana. ⁶ Ka kaomanna, iau ka sana laumatana masi ta ulongmalagange pangamologa, ava ka kau ka lomatana e pe. Ba mangng ka pakosining ka ollaeala te miau nga kumangngme kinung ra mangng ka kuma ki ngaliua nge miau.

⁷ Miau kaka roma, iau ka baia bainga e soali ina iau ulopisigi iau muni, na ka ulopatae miau ae? Kaka roma iau ka kuma minmina kurumea ina iau pulimalage pangamologa e pe ae Nutu kanna te miau ava ka sana ballaga miau ta kolinege kumangngau ae? ⁸ Ke base iau a golo nga ra lopatokonakana ginungarea pattoto ka ravungaungana ka oru nge ri ta baina iau nga kalau miau. ⁹ Ba ka ina iau mommo kala nge miau ba ka moro ta oru, na iau ka sana ule maenang nga te e nge miau ka balinglaga ngaungana kia ka otte. Iau ka role minmina kurumea, ka ina kolingamangng memena re ngaie Masaronia ke atu, na ri keke tunge kau ka orume kinung. Iau ka sana omogu ta ulonge maenang nge miau nga orume kinung. Ba iau ka la loangakurumea baingau laekia nga malainga tale. ¹⁰ Iau ka la roleng gingging kurumea pangamologa a kaomannmannangana e

te Karais ore momo ngallo nge iau roma, ka sana nga agau te e nga ine re ngae Akaia nge rulupite mulianga laekia a kanau. ¹¹ Ke meimia? Kaka roma iau a sana materaumana miau, minmina na iau ka rolea pangamologa laeala ae? Ke sa. Nutu ka lonamatana roma, iau ka materaumana miau. ¹² Ba iau ka la loangakurumea baingau laekia nga malainga tale, ta baina iau nga rutukale pamau e nga ra nginngina reke matea ta ragau kelanga rea ma ri ka tongarea kena me mangng nga oru ra ri ke umma ta mulianga tao.

¹³ Iau ka role minmina kurumea, ragau matana nginngina ka ri ra aposel ra goanga. Ka ri ra kumangngkana ra goanga reke kamopililiu rea ta ri kelanga ma aposel ra Karais kanna ra kaomannmannangana kerea. ¹⁴ Ba ita sana ngaka magio nga ollaeala kurumea, Satan ke kamopilil-iue i muni bole ta i kelanga ma angelo te ora kana ka olamana a lamana. ¹⁵ Minmina na ita sana ngaka magio ngaroma ra kumangngatulu ra kanna ngeke kamopililiu rea ta ri kelanga ma ra kumangngatulu reke lolakurumea bainga reke tupu nge Nutu raguna. Ngarume na ri keke la ravunge alang e soali kurumea baingareame.

Pol Ke Mulia Ka Miralali Ra I Kanimai Rea

¹⁶ Iau ka la roleng muni roma, ka sana nga agau te nge role roma, iau a agau a sana ramana. Ava ngaroma miau ngaka kela iau minmina, na nga lomiaungatakala iau ma miau nga lomiaungatakale agau a sana ramana, ta baina iau nga mulia isura muni. ¹⁷ Ava muliangau laekia e bollau a iau bai ta rolenge ke sane loakurumea Avolau pangamologangana. Ke sa.

Ka la pangamologa basema agau a sana ramana mana. ¹⁸ Sonrau na ragau papatu keke umma ta mulianga kurumea ragau re nga mogalo laekia e ngape muliangareanganame. Minmina na iau ka la mulianga bole. ¹⁹ Miau kaka roma, ka miau ra lomatanakana raumana, minmina na miau ka lomiaungatakalkale ragau ra sana ramarea pangamologangarea ka lomiauserengngana. ²⁰ Iau ka role minmina kurumea, miau ka lomiaungatakalkale ragau reke bai ta bainga miau ta miau ra kumangngatulu ra kanrea. Ba ka lomiaungatakalkale ragau re sane ke palonglong, ba ragau reke raravumane oru ra kanmiau, ba ragau reke matea ta kiningpataenge ri muni giarea, ba ragau reke tavalvala miau nga ragumiaume. ²¹ Ke kela basema nga kelang ngamiaungana kamangng ka likimangngsa ta kumangng ka oru nginngina ra aposel ra goanga keke kumkuma ki te miau.*

Iau ka la roleng muni ma agau a sana ramana roma, taru ra aposel nginngina ra goanga ke bai ta mulianga ki, iau ka la mulianga ki bole. ²² Ri keke rorole roma, ka ri ra Iburume ae? Ba iau bole ka iau a Iburu te bole. Ka ri ra Israelme ae? Ba iau bole ka iau ae Israel te bole. Ka ri ra Abaram sivuna memena ae? Ba iau bole ka iau a Abaram sivuna te bole. ²³ Ka ri ra kumangngatulu rae Karais kannae? (Iau ka umma ta pangamologa basema agau e baikanangnang

* **11:21:** Nga pangamologa laekia Pol ke sane rorole roma, i ke bai ta kumangng ka oru nginngina mannangana. Ke sa. I ke amva ta pangakosininge ra lopatokonakana re nga Korin baingareame ina ri ka loreasereng ta ngatangngkale aposel ra goanga, ava keke kanpepea Pol kumangngana.

ikia.) Ka iau a akumangngatulu ae Karais kanna raumana nge ri. Kumangngaume ka ri papatu raumana nga kumangngareame, ba momongau nga pulangkalame ka ri papatu raumana nga momongarea nga pulangkalame bole. Ba ragau keke name kau ka kae papatu raumana, ba iau ka kokoro ta mateng ka kae papatu bole. ²⁴ Iurame ravollalaukerea memena keke sapi iau pa lima ka sapingme ka ri 39. ²⁵ Ba ragau keke sapi-patoto kau pa mologi ka bega kamaname, ba keke tamali iau ka lollo pa kena bole. Monome ka ri mologi keke magolu kau, ba ka kae te na iau ka manmana nga pelau ka rigo kena ba ka kae kena. ²⁶ Iau ka tao nga pamau e gavili ka kae papatu, ba ka kanimaia maenang papatu nga me reke potpotu, ba nga ragolongkana, ba nga ragau rae iau ra Iurame, ba nga ragau ra sana ri ra Iura. Iau ka kanimaia maenangme ina iau momo nga maga kunna reke bollalau, ba nga ina ra sana ragau ngi, ba nga pelau, ba ina iau momo ngaliua nga ragau reke roma, ka ri ra kolangau memena ngallo nge Karais ava keke goga. ²⁷ Iau ka kuma kaligi raumana ba ka kanimaia maenang reke gingging raumana. Ka sana kenrau ka rigo papatu, ba ka matmate kau kaning ba me, ba ka sana kau kaning ka kae papatu. Ka marusu iau ba ka sana kau lungapaga bole. ²⁸ Ba ka sana oru nginngina re ngapotu mana. Ke sa. Ka kaeme kinung, na iau ka kan-imaia maenangme ngallo nge iau kurumea lovaingana e bollau ae iau e ta ra lopatokonakana ginungareame kinung. ²⁹ Ngaroma te e nge ri nga likinasa, na iau nga kanimaia likisangana bole.

Ba ngaroma otte nge taoamuga ka te e nge ri ta i kumangng ka bainga e soaling nge Nutu raguna, na iau nga kanimaia maenang e bollau raumana ngallo nge iau.

³⁰ Ngaroma iau nga bai ta mulianga, na iau ka la mulianga ka oru reke pakosining ka likigusangana. ³¹ Iesus Avolau Tamana bae Nutu ae i, ora giana ke momo ngailu passavele, ka lonamatana roma, iau ka sana goga. ³² Pala, ka ina iau momo nga maga kunna e bollau ae Ramaskus, na gavana orae Kelangpatali ae Aretas pulia ke pamaisia kurtalinglingme nga maga kunna e bollau kana savanau kaoname ta baina ri ngeke lau iau. ³³ Ava reke lolakurume iau keke toatatapu iau ka kasangng lagape nga savanau masina te, na iau ka kapatali nga reke bai ta launga iau kamareame.

12

Pol Ke Pamologa Ta Kelanga A I Kele

¹ Muliana ke sane la kalaunge agau te, ava kaningpe ngamiaungana kamangng ke bapaga iau ta mulianga muni. Minmina na iau ka bai ta roleng ta kelanga ba pangapota ra Avolau pakosining ki te iau. ² Iau ka laumatana ka agau te a Karais kannu orae Nutu ravupataea lakailu ta mallena nga tava e ngailu raumana ka pesingmataname ka ri tangulelu ba tugulu reke rongo tapu. Ka sana laumatana roma, agau laeala ke momo ka mirana ine loapatae minmina, o ke sa. Ka sana laumatana roma, i ke ka'e mirana na ke loapatae, o ke sa. Ka sana laumatana.

Nutu mana ka lonamatana. ³⁻⁴ Ava iau ka laumatana ka kaomannmannangana roma, Nutu ke ravupataea agau laeala lakailu ta malle laeala orae ragau reke tupu. Ava ka sana laumatana roma, agau laeala ke momo ka mirana o ke momo balakala nga mirana. Ka sana laumatana. Nutu mana ka lonamatana. Ba ka laumatana roma, ka ina agau laeala momo nga inaeala, na i ke longepangamologa ra sasaerea onreke pepe raumana. Ka ri ra pangamologa onra ragau sane ngeke role rea. ⁵ Iau nga mulia ka agau matana laeala, ava sana nga mulia kau muni. Ke sa. Iau ka la mulianga ka oru reke pakosining ka likigusangana mana. ⁶ Ava ngaroma iau nga bai ta mulianga, na sana nga iau a agau a sana ramana kurumea, muliangau laeala ka la kaomannmannangana kia. Ava iau ka sana bai ta mulianga kurumea, ka sana matea ta ragau pulingpatae iau ngailu raumana. Ngaroma ri ngeke kuma minmina, na kelangareangana kau sane nge loakurumea bainga ra iau kumkuma ki ba pangamologa ra iau pulimalagla rea.

Otte E Paroe Pol Mirana Basema Oalo Matana

⁷ Avae Nutu ke tunge oru e parparoe mirau basema oalo matana te iau. Ka i a oru a Nutu ngata ta Satan pangamiralali iau kia. Ka i a oru a Nutu tunge te iau, ta baina iau nga manegusa mulianga kau kurumea kelangaungana ka pangapota nginngina reke bollalau raumana. ⁸ Ba iau ka tanikale Avolau pa mologi ta i ravungpatali ka ollaeala nge iau. ⁹ Ava i ke role kau roma, “Lopengana ae iau a iau tungtungumane ke la kalaunga one kurumea, agau likinasangana ke

papote ginggingngau mannangana.” Minmina na iau ae Pol ka la lausereng raumana ta mulianga ka likigusanganame, ta baina Karais ginggingngana nge momo nge iau. ¹⁰ Minmina mana, na iau ka lausereng ka likigusanganame. Ka lausereng ka ina ragau ke umma ta rolengbainga kau, ba ka ina ragau ke umma ta pangamiralali iau, ba ka ina iau umma ta ravunge maenangme. Iau ka lausereng ina oru nginngina ke lele nge iau kurumea loangakurume ngaungana kae Karais. Iau ka role minmina kurumea, ka ina iau nga likigusa na iau ka gingging.

Pol Ka Lonavavai Ta Ra Lopatokonakana Re Ngae Korin Raumana

¹¹ Iau ka pamologa basema iau a agau a sana ramana, ava kaningpe ngamiaungana kau ke bapaga iau ta kumangng minmina. Iau ka sana giau, ava sana ngaka role roma iau a momo ngape nga aposel nginngina ra miau ka roma, keke ngailu raumana. Minmina na te pe roma miau taka alapaga iau. ¹² Killa ba kumangng nginngina reke bollalau ra iau kuma ki ina iau mommo ngaliua nge miau ba ka umma ta tolongamanange maenang papatu keke pakosining roma, ka iau a aposel mannangana. ¹³ Ka bai ta balinglaga miau roma, taru ka iau ka kuma kia ngaliua nge miau, na ka ulopisigi miau ngape nga ra lopatokonakana ginungarea pattoto? Iau ka kuma ka oru kena mana roma, ka ina iau mommo kala nge miau, na ka gingging ta nga manegusa ulonge maenang nge miau ka balinglaga ngaungana kamiau ka otte. Kaka roma iau a kuma ka

bainga e soali te miao nga ollaeala, minmina na nga ballaga miao ta osungrurunge baingau laeala e soali ae?

¹⁴ Sonrau, na iau ka kalitupu ta loanga te miao ka loangau a mologi. Ba iau ka sana la ulonge maenang nge miao ka balinglaga ngaungana kamiau ka otte. Iau ka la kumangng minmina kurumea, ka sana matea oru ra kanmiao. Ke sa. Ka mate miao mana. Iau ka role minmina kurumea, ra goeme ke sane ke umma ta pulingkinung karea oru ta baina tamarea memena ba narea memena nga karea oru ngarume. Ke sa. Tamarea memena ba narea memena keke la pulingkinung karea oru, ta baina goe rae ri nga karea oru ngarume. ¹⁵ Minmina na iau ka lausereng raumana ta tungapatele ka oru rae iau ba iau muni bole ta kalaunga miao. Ava iau ka bai ta balinglaga miao roma, ngaroma iau nga mate miao raumana muni, na ollaeala nge bai ka matengraumana ngamiaungana kau ta i leleng sinanga muni ae? ¹⁶ Na agau te e nge miao nge role roma, “Ka kaomanna, Pol ke sane ule maenang nge ita ka balinglagangana kita ka otte, ava ka i a apatugungtaokana e bai ta launga ita ka goanganame mana.” ¹⁷ Miao kaka roma agau te a iau ba'e te miao ke ravumane onra kanmiao ka bivingtaongana kamiau ae? Ka sana otte minmina. ¹⁸ Iau ka role gingging kae Taitus ta i nge loa te miao, ba iau ka ba'e kolingamangng te kala nge i. Ava ka bai ta balinglaga miao roma, Taitus ke ravumane onra kanmiao ka bivingtaongana kamiau, o ke sa? Ke sa. Miao ka lomiatumana tapu roma, mangng

keke ka kuma kurumea lomatengana kena ba bainga kena mana.

¹⁹ Nga kelang ngamiaungana ka pangamologa kokorai kaka roma, mangng ka amva ta alange pangamologa ra miau ka umma ta kalingnana mangng ki ae? Ke sane minmina. Pangamologa ra mangng ka rorole rea, mangng ka rorole rea nge Nutu raguna kurumea momongamangng ngallo nge Karais. Miau ra mangng materaumania miau, orume kinung ra mangng kumkuma ki, mangng ka kumkuma ki ta pangagingginga miau ki mana. ²⁰ Iau ka role minmina kurumea, iau ka matautau roma, ka ina iau nga atu te miau, na kelangaungana ka baingamiaume ka la i toto nga bainga ra iau mate rea ta miau kumangng ki. Ba bole iau ka matautau roma, kelang ngamiaungana ka baingaume ina iau la tungnge pangamologa e gingging ta pangatupung miau ka la i toto nga bainga ra miau ka momalla ta iau kumangng ki. Ka matautau roma, ina iau nga atu te miau na iau ka la kelange bainga re nga palingtete ka pangamologa, ba bainga re nga kelangalele, ba bainga re nga sialalingana, ba kalingpalame, ba bainga re nga rolengsoali ka ragau pattoto, ba bainga re nga utungpallala ka pangamologa, ba ragau reke umma ta kin-ingpataenge ri muni giareame, ba ragau reke umma ta bange lavongkalame kalaoka. ²¹ Iau ka matautau roma, ka ina iau nga atu muni te miau, nae Nutu ae iau nge pavaleng iau nga ragumiaume. Ka matautau roma, iau ka la lautani kurumea kelangaungana ka ragau papatu nge miau reke baia banga reke sosoali pala, ava

ke sane ke pulivalakale baingarea nginngina. Ke sane ke pulivalakale baingarea basema: bainga ra mukurea, ba bainga re nga kenong kala nga apanung a sana i a natale o avale a sana i a napengana, ba bainga matantana ra mukurea ra ri ke kumkuma ki.

13

Pol Pangamologangana Reke Gingging Ra Ronga

¹ Na loangau laekia ka la i a loangau a mologa te miau. Ba iau ka la loanga te miau kurumea pangamologa eke pa'e pala nga Lau Ae Nutu Kanna ine role roma,

“Pana lua o pana mologi ngeke momo ta turunge agau te bainganame ta baina ri ngeke paginggingia pangamologa onra kaomannmannangana ki.”

² Pala inama iau momo kala nge miau nga momongau a lua, na iau ka tunge pangamologa e gingging te miau. Ba sonrau, na iau ka sana momo kala nge miau, ava ka la roleng muni ka ragau re nge miau reke baia bainga reke sosoali pala ba ragau pattoto muni re nge miau bole roma: Ka ina iau la kangagaliu te miau muni, na agau e bavaia bainga e soali ke sane la kange tungaungana ka alanga te i. ³ Minmina na miau kaka la kelangapatokona ka kaomannmannangana roma, Karais ke umma ta pangamologa te miau nga kaogu. Ba i ka sana likinasa ine kumkuma ngaliua nge miau. Ke sa. I ka kana ka gingginga e bollau raumana ta kumangng ngaliua nge miau. ⁴ Ka kaomanna, ri keke katupite nga

maiskovu ka likinasangana, ava i ke mauili sonrau kurumea Nutu ginggingngana e bollau raumana. Minmina mana na mangng ra pagiu kala nge i ka likimangngsa, avae Karais ore momo mauili ke la momong kala nge mangng ta baina mangng nga kalau miao kurumea Nutu ginggingngana e bollau raumana kumangngana ngallo nge mangng.

⁵ Miao nga lomiauakanana miao muni ta kelanga roma, kaka momo nga lopatokona e te Karais, o ke sa. Ngaka ave taongamiaungana kurumea Karais ta kelanga roma, ka kaomanna ki, o ke sa. Ngaroma miao sana ngaka pupu nga avanga laeala, na kaka la kelangapatokona roma, Karais Iesus ke momo ngallo nge miao.

⁶ Ba iau ka laupatokona roma, miao kaka la kelangapatokona roma, mangng ka sana pupu nga avanga laeala bole. ⁷ Ba sonrau na mangng ka kavkava te Nutu roma, miao ka sana ka la kumangng ka bainga te e soali. Ava mangng ka sana kavkava minmina ta baina ragau ngeke kelapatokona roma, mangng ka sana pupu nga avanga laeala. Ke sa. Mangng ka kavkava minmina ta baina miao ngaka baia bainga e tupu mana. Ngaroma ragau ngeke kela mangng roma, mangng ka pupu nga avanga laeala o mangng ka sana pupu, ka sana otte nga ollaeala.

⁸ Iau ka role minmina kurumea, mangng ka sana kamangng ka gingginga ta kumangng ka otte ore la rutungkalange pangamologa laekia e te Karais ora kaomannmannangana kia. Ke sa. Mangng ka la kumangng ka oru reke paginggingia mana. ⁹ Mangng ka lomangngsereng ina likimangngsa, ava miao kaka gingging. Ba

bole, mangng ka kavkava te Nutu ta miau lelung tupu muni. ¹⁰ Kurumea ollaeala mana, na iau ka papa'e oru kokorai ina iau momo ngatauga nge miau, ta baina ka ina iau nga atu te miau, na sana nga tunge alang te miau kurumea gingginga e nga kalingnana a Avolau tunge te iau. Ka i a gingginga e nga pangagingginga miau. Ka sana ore nga ulongpisigi miau.

¹¹ Iala na kolingau memena ngallo nge Karais, miau nga lomiumarapaga. Ba ngaka amva ta kumangng ka bainga reke tupu mana. Ngaka longo ta pangamologa kokorai ra iau pa rea ta pangatupu miau ki. Nga siamiaukena mana. Ba ngaka bavaia bainga reke umma ta pangataramasinge ragau. Nae Nutu a i a amatengraumananganakana ba atungakana ka momongpengana ke la momong kala nge miau.

¹² Ngaka tagukama ka miau pana kenkena ka tagungkama ore pakosining kae Karais matengraumanangana ka ragau. ¹³ Ragau kinung rae Nutu onreke tupu keke ba ka sinro ae ri te miau.

¹⁴ Iau ka kavkava te Nutu ta lopengana a Iesus Karais A Avolaukita tungtungumane, kala nga Nutu matengraumanangana kamiau, bae Kannu E Tupu pagiungana kamiau ngeke momo kala nge miau kinung.

Piunga Ba Bonga A Pau
The New Testament in the Mengen Language of Papua
New Guinea

Nupela Testamen long tokples Mengen long Niugini

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mengen

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-01-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

3238a1a0-2fbe-509b-b9f0-e310db3d0d43